

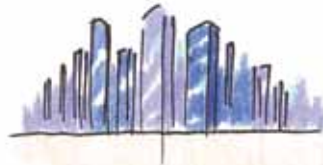
"Kentın havası insanı özgür kılar"

"Bir yurttaş aslında bir kentte yaşama hakkına sahip olan ve diğer yurttaşlar gibi bir medeniyetin inşasına yardımcı olma görevini yerine getiren ve haklarını kullanabilen bir kişiydi."

Federico Mayor (UNESCO Courier Başyazısı, Haziran 1999)

Eski bir Alman atasözüne göre "kentın havası insanı özgür kılar". Bu atasözünün doğruluğuna, demokrasi kelimesinin kökenlerine baktığımızda hakkını vermek gerekir. Demokrasi köken olarak Antik Yunanca'da halkın egemenliği anlamında *demos-cratos* kelimelerinin birleşmesinden gelmektedir. "Demos" ise mahalle anlamına gelen "deme" kelimesinden türemiştir ve mahallede yaşayan halk anlamına gelmektedir. Benzer şekilde politika kavramı da antik Yunancada kent anlamına gelen "polis"ten gelmektedir. Ayrıca, kent kavramı Latince'de uygarlık anlamına gelen "civitas" (city=kent) ve Arapça'daki medeniyet, medeni (medine=kent) kavramlarıyla yakın bir ilişki içindedir. Ancak günümüzde kentın havasının insanı ne kadar "özgür", demokrasi anlamında "egemen" ve aynı zamanda da "medenî" kıldığı tartışmalı bir konu haline gelmiştir.

"Mimarizm" web sitesinde Direnistanbul Kent Çalışma Grubu Koordinatörü Deniz Özgür ile yapılan röportajda kullanılan bir fotoğrafın, kentle özgürlük, demokrasi ve medeniyet arasındaki bağlantı konusunda beni bir kere daha düşünmeye ittiğini söylemek isterim. Fotoğraf bir sokak gösterisinde taşınan dövizi yansıtır ve üzerinde şunlar yazıyordu: "Ev değil zindan". Zindan benzetmesinin bana şiir dünyamızın ustalarından Sezai Karakoç'un "Balkon" adlı şiirini çağrıştırdığı söylemeden edemeyeceğim. Sezai Karakoç "Balkon" adlı şiirinde evlerdeki balkonları tabutlara benzetir ve koşarak evleri balkonsuz yapan mimarların alından öpmeye gider. Charles Baudelaire ise "Paris Sıkıntısı" adlı şiirinde, kentın tüm kötülüklerini, daha doğrusu rezilliklerini müthiş dil ustalığı ile dizelerine yansıtır. Ancak sözlerini "Ey rezil başkent, severim seni!" diyerek bitirmektedir.

İŞTE VADEDİLMİŞ KENT
ARTIK BURDA
YAŞIYCAAZ..

Peki, "nedir bu rezillikler?" ve "biz tüm bu rezilliklere rağmen neden kentimizi hâlâ seviyoruz ve onun için mücadele ediyoruz?" Aslında Deniz Özgür'le Mimarizm'de yapılan röportaj bize bu konuda bir özet sunuyor: Su havzalarının ve ormanlık alanların yok edilmesi, sel felaketleri ve ihmaller nedeniyle ölen insanlar, trafik sorunu. Bu nedenle de insanlarla sadece barınma hakkı değil, kent hakkı üzerinden iletişim kurmaya çalışmalıyız. Peki, "kent hakkı" ne anlama gelmektedir?

Kent hakkının kent kaynaklarına bireysel olarak ulaşma özgürlüğünden çok öte bir şey olduğunu söyleyen David Harvey'e göre kent hakkı "kenti değiştirerek kendimizi değiştirme hakkıdır." Bu hakkın bireysel olmaktan çok, ortak bir hak olduğunu söyleyen Harvey'e göre kent hakkı aynı zamanda "kentlerimizi ve kendimizi yapma ve yeniden yapma özgürlüğünün en değerli ama aynı zamanda en çok ilgisiz kalınmış insan haklarımızdan biridir." Bu nedenledir ki, "eğer tahliye

edilenler kendilerinden uzun zamandır esirgenen denetimi geri alıp yeni kentleşme biçimlerini kurumlaştıracaklarsa bu hakkın demokratikleştirilmesi ve onun isteğini yerine getirecek geniş bir toplumsal hareketin yapılandırılması zorunludur."

Gerçekten de, çekilen sıkıntılar eski olmakla birlikte, konunun hak temelli bir bakış açısıyla ele alınması yenidir. Kent hakkı kavramı 1990'lı yıllardan başlayarak, uluslararası arenaya giren bir konu olmuştur. Ancak kent hakkının gerçek anlamda hayata geçebilmesi, öncelikle kendi yerlerinde yurttaşların bu hakkı ne kadar kullanmak istediğiyle doğru orantılıymış gibi görünmektedir.

Hakan Ataman

STGMD ve İnsan Hakları Gündemi Derneği Üyesi

STGM'den

STGM Antakya'da Dom'larla bir araya geldi

Antakya ve Çukurova bölgesindeki tek Dom örgütlenmesi olan Dom Kabilesi Kültürü Araştırma Geliştirme Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği ile STGM ihtiyaç temelli eğitim çalışması yapıldı.

Yaklaşık bir yıl önce Dom aşiretinin bir araya getirilmesi, Dom kültürünün gençlere aktarılması gibi amaçlarla kurulan derneğin yönetimi, ocak sonunda bir yıllık çalışmaların üyelere sunulacağı bir toplantı organize ediyor. Gençlerin futbola olan ilgisinden dolayı derneğin girişimiyle kız ve erkek çocukları için futbol takımı kurulmuş. Dernek yönetim kurulu üyelerinin yaş ortalaması genç ve kadın üyeler de dernekte oldukça aktif. STGM'nin kurumsal koçluk desteği vereceği dernekle eylem planı, misyon-vizyon gibi çalışmalar yapılacak.

Kent Hakkı

Siviliz'in elinizdeki sayısının teması kent hakkı. Demokratik, çoğulcu, doğayla uyumlu ve adil bir kent yaşamının sağlanması için verilen toplumsal, sivil mücadelenin odak noktası olan kent hakkı kavramı, ilk olarak 1970'lerde kullanılmaya başlanıyor. Bir hak mücadelesi olarak batıda yaygınlaşmaya başlaması 1990'ları buluyor. Türkiye'de bu hak etrafında örgütlenmelerin görülmesi ve bir kent mücadelesinin gelişmesi için ise 2000'li yılları beklememiz gerekiyor. Kavram, kentle ilgili karar süreçlerine katılmayı, kent sakinlerinin toplu tüketim ihtiyaçlarının karşılanmasını, kent kaynaklarına eşit ve özgür ulaşmayı ve kentte üretilen değerlerin adil paylaşımını içeriyor. Bunlardan daha da öncelikli olarak, kentin nasıl bir kent olacağına, nasıl tasarlanacağına ve kentten kimin

yararlanacağına kentlilerin kendilerinin karar vermesi üzerine temelleniyor.

Son yıllarda Türkiye'de özellikle kentsel dönüşüm projeleriyle barınma hakları ellerinden alınan ya da yaşam alanları tarumar edilen toplum kesimleri kent hakkı mücadelesinde yer alan en aktif kesimlerden biri. Kent hakkı bireyselden çok kolektif bir hak. Çocuk hakları, gençlik, yaşlı hakları, engelli hakları, kadın hakları, LGBT hakları, hayvan hakları, çevre hakkı gibi birçok farklı alanı kesen bir hak. Ve uzunca bir süredir Türkiye sivil toplumunun gündeminde yer alan önemli konulardan biri. Tüm bu nedenlerle bu sayıda Ankara, İstanbul ve Eskişehir'de kent mücadelesi verenleri dinledik. Adana ve Malatya'dan da örgütlerle bağlantıya geçtik, ancak bültenimizin baskıya girdiği günlerde henüz onlardan yanıt alamadık.

"Dikmen Deresi, sakinlerinin 30 yıllık alınteriyle o hale geldi"

Dikmen Deresi Kentsel Dönüşüm Mağdurları Dayanışma Derneği'nden Vedat Ağataş'la kent hakkı mücadelelerini konuştuk.

Başınıza neler geldi de Dikmen Deresi Kentsel Dönüşüm Mağdurları Dayanışma Derneği'ni kurdunuz?

Ankara ili, Dikmen Mevkiinde bulunan gecekondü sahipleri olarak Dikmen vadisi 4-5 Etap Kentsel Dönüşüm Projesi kapsamında Ankara Büyükşehir Belediyesi ile 2006 yılında Tapu Tahsis Belgeli Tesis Sözleşmesi imzalamıştık. İmzalanan sözleşme ile evlerimiz belediye tarafından yıkıldı ve tüm semt sakinleri üç yıldır çok zor şartlar altında kirada oturuyor. Üç yıllık süreçte yaklaşık 2 bin aile mağdur oldu. Ağır kira yükü altında zar zor hayatlarını idame ettirmeye çalışan semt sakinleri Büyükşehir Belediyesi'nin tutarsız ve kanun tanımaz kararları nedeniyle bir kat daha mağdur oldu.

Yapılan sözleşmeye rağmen bugüne kadar konutların yapımına

ilişkin Büyükşehir Belediyesi tarafından herhangi bir çalışma yapılmadı. Üç yıldır evlerimizin yapılması ve tarafımıza teslim edilmesi umuduyla bin bir türlü maddi ve manevi zorluk

içerisinde beklerken Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin aldığı yeni bir kararla Dikmen vadisi 4-5 etap kentsel dönüşüm projesi iptal edildi.

Tüm bu süreçte maddi ve manevi yönden Büyükşehir Belediyesi tarafından zarara uğratıldık. Evlerimizin yıkılmasının üzerinden üç yıl geçmesine rağmen hiçbir çalışma yapılmadığı gibi yaşadığımız yerler tamamen bir çöp yuvasına dönüştürüldü, insani yaşam koşulları yok edildi. Anayasa ve kanunlarla teminat altına alınan insanca yaşama ve mülkiyet hakkımız elimizden alındı.

Dikmen Deresi orada yaşayanların 30 yıllık alın teri ve emeğiyle o hale geldi. Biz diyoruz ki; kimliğimiz yaşadığımız

çevredir. Büyükşehir Belediyesi bizi yaşadığımız çevreden mahrum ederek kimliksizleştirmeye çalışıyor. Yapılan proje kentsel dönüşüm projesi değil kentsel rant projesi. Bu anlayış çerçevesinde örgütlenen mahalleli olarak bu derneği 2009 Ağustos'ta kurduk.

Örgütünüz bugüne kadar neler yaptı?

Bugüne kadar Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Çankaya Belediyesi ve TBMM önünde basın bildirisi okuduk, Büyükşehir Belediyesi önünde oturma eylemi yaptık. YKM önünde üç

günlük açık grevi eylemi yaptık, Kızılay meydanında memur eylemine destek verdik, bölge idaresi mahkemesi önünde basın bildirisi okuduk ve dava açma eylemi yaptık.

Yakın dönemde yapmayı planladığınız çalışmalar neler?

Yakın dönemde planladığımız eylemler 2011 yılı Şubat ayından başlamak üzere her ayın son haftası Yeni Karamürsel önünde basın bildirisi eylemi ve oturma eylemi yapacağız. Günün şartlarına göre gelecekte kent hakkı ile ilgili olaylara anında eylemlerimiz ile cevap vereceğiz.

“Kent merkezi dışındakilerin kent kültürü ile alakası yok”

Eskişehir Kent Kültür Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği'nden (ESKENT) Gürol Yer ile kentlilik ve kent kültürü hakkında söyleştik.

Kentlilik ve kent kültürü dediğimiz kavramlar ne anlama geliyor?

Kent kültürü birlikte yaşamaktır aslen. Ancak birlikte yaşamak derken yaşanılan yerin önemi büyüktür, adı üstünde kentte birlikte yaşamaktır. Caddede, apartmanda, işyerinde, sinemada, restoranda birlikte yaşamaktır. Kent kültürü ile ilgili olarak toplumdaki genel algı kent kültürünü rahat yaşamak olarak çiziyor ki bu algı kent kültürünün yaşanmasının önünde büyük bir engel. Çünkü kentte rahat yaşamayacağı açık. Kent kültürü kentte beraber yaşamının daha rahat olmasını sağlamaktır.

Eskişehir'deki kentlilik bilincini ve kent kültürünü nasıl değerlendiriyorsunuz?

Eskişehir büyükşehir statüsünde olsa da aslında küçük bir şehir. Ancak kent kültürünü yaşayan sadece merkezde ikamet eden kişiler. Varoşlar ve merkezden uzak semtlerde yaşayanların kent kültürü ile alakası bulunmuyor. Eskişehir'deki parklar,

sinemalar, eğlence yerleri, sanat etkinlikleri sadece merkezde yaşayanları kapsıyor. Biz dernek olarak varoşlarda ve merkez dışında yaşayanlara, özellikle çocuklara kentlilik bilincini ve kent kültürünü aşılamayı amaçlıyoruz. Kendimize hedef olarak kentlilikle tanışılan ilk yaş aralığı olan 6-13 yaş arası çocukları seçtik. Eskişehir'de kent kültürünün çok fazla gelişmiş olduğunu söyleyemem.

Bunun nedeni nedir sizce?

Kent kültürünün eksikliği doğrudan siyaset ile alakalıdır. Siyaset her kesim için farklı bir söylem geliştiriyor. Merkez ile varoşlar derken bundan bahsediyordum. Bu da doğal olarak bütünleşmeyi meydana getiriyor. Oysa kentlilik bütün olmalıdır. Biz dernek olarak il genel meclisi ve

belediye meclislerinin faaliyetlerini takip ediyoruz. Ancak sahip oldukları siyasi algılar ve siyasi yönlendirmeler kentlilik konusunda çalışmalarını engelliyor. Bu meclisler aslında kentin aynasıdır, çünkü o meclisi oluşturanlar kentte yaşayanlardır, benimdir, sensindir.

“Kadınlar kendi mekânlarını kıymet bilmeyene kolay teslim etmezler”

Kentsel dönüşümün yoksulluğu artırıcı ve farklı etnik gruplar üzerindeki etkilerini anlamak için örnek bir mücadele yürüten Sulukule Platformu'ndan Hacer Foggo ile söyleştik.

Kent hakkı mücadelesini nasıl tanımlıyorsunuz?

Kent hakkı, aynı zamanda o kente emeğini sunan insanların hakkıyla eşdeğerdir. Kenti yönetenler ve kentin değişimi konusunda karar verici olanlar, öncelikle kenti oluşturan insanların yaşama hakkına saygı duymalıdır. Kent yönetenlerin değil o kenti inşa eden ve içinde yaşayan topluluğa aittir. Yani kentte yapılacak her değişiklik yerel yöneticinin “rüyası”ndan çok o kente çakılan her çiviye asılan elbisenin sahipleri ile birlikte yapılmalıdır.

Oysa Türkiye'de yerel yöneticilerin kentle ilgili uygulamaya soktukları projelerde projenin uygulanacağı bölgedeki sakinler, ne projenin hazırlık aşamasında ne de karar aşamasında fikir beyan ediyor. Özellikle yoksul mahalleleri hedef alan kentsel projeler “kentlin çöküntü alanlarının” düzenlenmesi adına, yıllardır orada yaşayanların, oraya emek verenlerin uzaklaştırılmasına neden oluyor. Özellikle yoksul toplulukların kendi sosyal hayatlarını, kültürlerini, kullandıkları dili, her seferinde başka bir yerde yeniden ortaya çıkarmaya çalışmaları onları sosyal, kültürel çözümsüzlüğe itiyor. Bu tür projelerle yerlerinden edilme ile karşı karşıya kalan yoksulların yaşamlarını

İŞ BULDUM, KENTSEL DÖNÜŞÜM PROJELERİNE TEMİZLİĞE GİDİYORUM ..

yeniden kurmak için gerekli olanaklardan yoksun bırakılmaları, geleceğinin belirsizliği ve kendi yaşamlarını kontrol edememeleri sosyal travmalara da neden oluyor. Yerinden edilenler daha da derin bir yoksulluk ve çözümsüzlükle karşı karşıya bırakılıyor.

Kentsel mücadeleyi hangi örgütlerle birlikte ve hangi taleplerle yürütüyorsunuz?

Kentsel mücadele öncelikle yerel halkla birlikte yapılmalı. İlk söz orada yaşayan ve oraya emek veren insanlara ait olmalı. Sonrasında ise o sözün etrafında ihtiyaca göre, yerel dernekler, şehir plancılar, mimarlar, avukatlar, arkeologlar, sosyal hizmet veren kurumlar, eğitim hizmetleri veren kurumlarla birlikte çalışıyoruz.

Toplumsal Cinsiyet

Kadın ve şiddet

Kadına karşı şiddetin önlenmesi konusunda çalışan dört sivil toplum örgütü, Adana Kadın Danışma ve Sığınmaevi Derneği, Türk Ünitersiteli Kadınlar Derneği Adana Şubesi, İstar Kadın Danışma Merkezi ve Türk Kadınlar Birliği Adana Şubesi gönüllüleri kadına karşı şiddetin önlenmesi ve mağdurla iletişim konularında kapasite geliştirme eğitimi aldı. STÖ gönüllülerinden oluşan 24 katılımcı ile gerçekleştirilen eğitim Zehra Tosun tarafından verildi.

Kentsel mücadeleye sadece bina ya da yapıların değiştirilmesi olarak bakmamak gerekiyor. Değişim yapılacak yerdeki herhangi bir evin kapısından içeri girdiğinizde karşınıza çıkan işsiz bir babaya, engelli bir çocuğa ya da evde küçük çocuklarını bırakarak hurda toplamaya çıkan bir anneye göre o değişimi gerçekleştirmek zorundasınız. İşte bu yüzden, o eve buldozerden, mimar ya da şehir plancıdan önce sosyal hizmet uzmanını sokmalısınız.

Özellikle İstanbul'da hızla devam eden kentsel dönüşüm projelerinde, orada varolan hayatı, derin yoksulluğu fark etmeden sadece yapılacak havuzlu evler, otoparklar ve alışveriş merkezlerine kilitlenmek, yoksullar üzerinde "soylulaştırılan bir mahalle baskısı" yaratmaktan başka bir işe yaramaz. Bu da daha derin bir yoksulluğu ve bu yoksulluğun doğuracağı yeni problemleri beraberinde getirir.

Kentsel mücadele, kadın aktivistlerin yoğunluklu olarak çalışma yaptığı bir alan mı? Neden?

Kesinlikle evet. Nedeni üzerinde şimdiye kadar pek durmamıştım ama şöyle diyebilirim. Kadınlar için mekân: hayat, çocuk, sofraya konulacak yemek, yıkanacak çamaşır, düzen, huzur ve sakinlik demektir. Hayatlarının merkezine koydukları kendi mekânlarını da, yaşadıkları kenti de tabii ki o mekânın kıymetini kendileri gibi bilmeyen insanlara kolay kolay teslim etmezler.

İçinde bulunduğunuz örgütlerin ulaştığı somut sonuçlar, başarılar oldu mu?

Bugün Sulukule yıkılarak bir arsaya dönüştürülse de orada şimdi başkalarının oturacağı lüks konutlar yapılırsa da Sulukule Platformu'nun verdiği mücadele yurtiçi ve yurtdışı kamuoyunda yankı buldu. Şimdi kentsel dönüşüm denilince ilk olarak akla Sulukule ve orada yıllarca verilen uzun soluklu mücadele geliyor. Sulukule'de yerel yöneticilerin yaptığı yanlış uygulamalar medyada sürekli tartışılıyor. Bu da Sulukuleyi görünür hale getiren Sulukule Platformu'nun mücadelesinden kaynaklanıyor.

AŞKIM BU YAPTIĞINIZ KENTSEL DÖNÜŞÜM PROJELERİ NE? BOTOKS GİBİ BİŞEY Mİ?

İki gün süren eğitimde katılımcılara, kadına yönelik şiddet, şiddetle mücadelede mevcut mekanizmalar, travma ve mağdur kavramları ile mağdurla görüşme, saha çalışmaları, kurum içi ve kurumlar arası iletişim konularında eğitim verildi. Katılımcılar bir taraftan eğitim alırken diğer taraftan tanışma, kaynaşma ve deneyimlerini paylaşma olanağını buldular.

“Göreceğiz, Duyacağız, Konuşacağız!”

28 Aralık 2010 tarihinde kapatılan MorEl Facebook grubu, yapılan basın açıklaması ve Uluslararası Gey ve Lezbiyen İnsan Hakları Komisyonu’ndan (IGLHRC) gelen destek mektubunun hemen arkasından tekrar açıldı. MorEl gönüllüleri, kararı “LGBT bireylerin iletişim ve ifade

özgürlüğüne müdahale” olarak değerlendirirken grupla birlikte hesabı kapatılan MorEl gönüllülerinin birçoğunun da hesapları tekrar açıldı. Hâlâ profilleri kapalı bir kaç aktivistin durumu ile ilgili olarak da Facebook yönetimiyle irtibat kurulmaya çalışılıyor.

İnsan hakları

Akdeniz Göç Der’de yeni dönem

Ocak ayı içerisinde genel kongre yapan Akdeniz Göç Derneği’nde yeni dönem başladı. Yapılan genel kongreye dernek yönetici ve üyelerinin yanı sıra, GKM ve MKM çalışanları, BDP Mersin İl ve ilçe yöneticileri, Akdeniz Belediye Başkanı M. Fazıl Türk, BDP PM Üyesi Ali Rıza Yurtsever, BDP Mersin İl Başkanı Cihan Yılmaz, İHD Mersin Şube Başkanı Ali Tanrıverdi katıldı.

“Köyüme Dönmek İstiyorum”, “Devlet Geçmişle Yüzleşsin Zorunlu Göç Mağdurlarından Özür Dilesin”, “Hûn Bir Xêr Hatın Kongreye Me” pankartlarının asıldığı kongrede, Akdeniz Göç-Der’in çalışmalarını anlatan sinevizyon gösterimi yapıldı.

Ardından bir konuşma yapan Akdeniz Göç-Der Başkanı Selahattin Güvenç, şunları belirtti:

“Dünyada ve Türkiye’de göç en önemli sorun olmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında Kürt sürgünü dediğimiz mecburi iskân yasalarıyla birçok aile Trakya ve Karadeniz Bölgesi’ne, Orta Anadolu’ya zorla göç ettirilmiştir. Ekonomik nedenle de, kırsaldan kentlere doğru göçler yaşanmıştır. Bu göçlerin kabul edildiği illerin başında da Mersin ili yer almaktadır. Şimdiye kadar yaşanan sorunların suçlusu hükümetler olmuştur. AKP hükümeti de bu politikaları devam ettirmektedir. Zorla yerinden ettirilen insanlara, devlet bir yer göstermek zorundadır. Ama Türkiye’de böyle bir uygulama yok. Göç sorunu Kürt sorunundan ayrı ele alınamaz.”

Tek liste ile gidilen seçimde, Selahattin Güvenç, Hüseyin Aslan, Gurbet Kapancılar, Hacı Ahmet Gegez, Menice Ürün, Cezmi Kenan Arkış ve Ramazan Başaran yönetime seçildi. Yönetim Kurulu’nun yaptığı ilk toplantıda YK Başkanı Selahattin Güvenç, Genel Sekreter ve Eş Başkan Menice Ürün, Sayman Cezmi Kenan Arkış oldu.

Kültürel haklar- kültür sanat

Eskişehir Palto’yla uyandı!

Palto Film Günleri Anadolu Üniversitesi Sinema Kulübü tarafından 21-25 Aralık tarihleri arasında Sinema Anadolu’da düzenlendi. 2007 yılından beri bağımsız sinemanın Eskişehir’deki kalbi olan Palto Film Günleri, organizasyonu da ‘bağımsız olma’ özelliğini sürdürüyor.

Festival, 47. Antalya Altın Portakal Film Festivali’nde Yönetmen Tolga Karaçelik’e “En İyi İlk Film” gibi dikkat çekici bir ödül getiren “Gişe Memuru” filmi ile açıldı, festivalin en çok ilgi gören filmi ise yine 47. Altın Portakal’da En İyi Film Ödülü’nü alan “Çoğunluk” oldu. Filmin oyuncularını Settar Tanrıöğen ve Esmem Madra, ayrıca yapımcı Önder Çakar, 4. Palto Film Günleri’nin konğu olarak gösterimin ardından ayrıntılı bir söyleşi gerçekleştirdiler.

Festivalde Christopher Nolan’dan, Sylvain Chomet’e, Xavier Dolan’dan Tim Burton’a, animasyondan otobiyografiye, belgeselden dramaya birçok farklı tür ve birçok yönetmen izleyici ile buluştu.

Çevre Hakkı

Diyarbakır'da Ekoloji Forumu

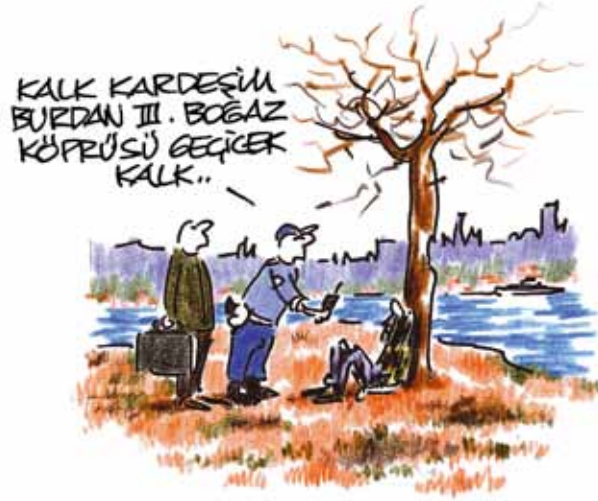
Mezopotamya Sosyal Forumu'nun düzenlediği Ekoloji Forumu, Türkiye ve dünyadan çeşitli sivil toplum örgütleri ve ekolojistlerin katılımı ile Sümerpark Ortak Yaşam Alanı Kampüsü'nde gerçekleşti. Evrensel ve bölgesel ekolojik sorunların tartışılıp çözüm önerilerinin sunulduğu Ekoloji Forumu'nda kimyasal silahların ekosistem üzerindeki etkisi, barajların doğaya etkisi, hidro-elektrik santrallerin etkisi, politik ekoloji, GDO ve eko-sosyalizm gibi konular tartışmaya açıldı.

Forumun açılış konuşmasında ekolojiyi olumsuz yönde etkileyen en önemli nedenin kapitalizm olduğunu vurgulayan Mezopotamya Sosyal Forumu aktivistlerinden Tuncay Ok, "Dicle ve Fırat üzerinde kurulan HES ve güvenlik barajları gelecekteki su savaşlarını tetikleyecek düzeyde, Kürt ve Filistin sorunu beraberinde Türkiye ve İsrail devletlerinin çevresel yıkım ve tahakkümünü pekiştiriyor. Ormanlar yakılıyor, kimyasal bombalar atılıyor, maden rezervleri çokuluslu şirketlere peşkeş çekiliyor" şeklinde konuştu.

Barajların doğaya dönüşü imkânsız zararlar verdiğini belirten Ok, doğanın ulusal ve uluslararası politikalara kurban edildiğini belirtti.

Ekoloji Forumu'na katılan Yeşiller Partisi Eş Sözcüsü Hüseyin Güngör, forumun doğudan batıya bir etkileşime neden olabileceğine, bunun etkisinin ise 'ekoloji' teriminin insanın insanla olan ilişkisi ile insanın doğa ile olan ilişkisi arasındaki bağı olduğuna işaret etti. Türkiye'deki

baraj yapımlarının siyasal nedenlerinin de olduğunu belirten Güngör, bunun bir takım operasyonlardan kaynaklı geçişlerin

ya da bölgede belirli alanların birbirinden koparılma maksadı taşıdığını söyledi. Baraj yapımı ile birlikte kültürün ve arkeolojik tarihin yok edildiğini vurgulayan Güngör, uzun çabalarla oluşturulan Çevre Bakanlığı'nın asıl işlevinin aksi yönünde bir misyon yürüttüğünü söyledi.

Karadeniz İsyandır aktivisti Cenk Yürükoğulları, bugün Karadeniz'de HES projeleri ile birlikte köylerin boşaltılmak istendiğini vurgulayarak, Borçka'da 35 bin köylünün HES projesi ile köylerinin alıkonularak şehirlere göç ettirilip kültürel asimilasyona uğratıldığını söyledi.

Cizre Kültür Koruma Girişimi aktivisti Kerem Uçar, Şırnak ili sınırlarında aktif halde bulunan 3 termik santralin bulunduğunu ve bu sayısal fazlalığın sadece Şırnak'ta bulunmasının kaygı verici olduğunu söyledi.

İki gün süren Ekoloji Forumu'nda aynı anda dört farklı oturum sürerken toplamda 18 oturum gerçekleştirildi. Panellerin

yanı sıra çeşitli belgesel film gösterimleri de yapıldı. Ekolojik deneyimlerin de paylaşıldığı forumun ilk gününde; "Barajların coğrafyaya, sağlığa etkileri ve GAP", "GDO, Üretim ve Biyoçeşitlilik", "Politik Ekoloji ve Eko-Sosyalizm", "Ortadoğu'da Yeraltı ve Yerüstü Kaynaklarının Tüketimi", "Kadın ve Ekoloji", "Toplumsal Ekoloji, Yerel Yönetimler ve Özerklik", "Post-modern Kölelik; Türkiye Mevsimlik Tarım İşçiliği" konuları tartışmaya açıldı. İkinci gün ise; "Alternatif Tarım Atölyesi", "Eko-Teknoloji ve Deneyimler-Yeşil Bilişim", "Baraj ve HES Karşıtı Mücadeleler", "Küresel Isınma ve İklim Değişikliği", "Eko-Üretim ve Üretimin Örgütlenmesi"

konuları tartışıldı. Forum Ekolojik Hareketler Asamblesi ile sona erdi.

Foruma Katılan Örgütler:

Hakkari Cilo Doğa Derneği, Güneydoğu Anadolu Belediyeler Birliği, Hasankeyf'i Yaşatma Derneği, Munzur Çevre Girişimi, Van Çevre Derneği, Munzur Koruma Kurulu, Ziraat Mühendisleri Odası, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Güneş evi, Praksis Dergisi, Derik Belediyesi, Veteriner Hekimleri Odası, Mezopotamya Kooperatif Girişimi, Mezopotamya Biyoçeşitlilik Araştırma ve Koruma Topluluğu, YG 21 Çevre-Sağlık Çalışma Grubu, Yerel Yönetimler ve Ekoloji Komisyonu, Yeşiller Partisi, Yeşiller Düşünce Derneği, Megam-Der, Küresel Eylem Grubu, Elektrik Mühendisleri Odası, Toplumsal Duyarlılık Derneği, Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası, Derik Mezopotamya Ekoloji Toplum Derneği, Hakkari Yüksekova Komünleri, İnsan Hakları Derneği, Petrol-İş, Maden Mühendisleri Odası, Doğal Tarım Çalışma Grubu, Mersin Nükleer Karşıtı Platformu, Yeşil

ve Sol Politik Çalışma Grubu, Filistin için İsrail'e Karşı Boykot Girişimi, Anti-militarizm Ekoloji Kolektifi, Don Kışot Akademisi, Şehir Plancıları Odası Mimarlar Odası, Karadeniz İsyandır Platformu, Ovama Dokunma Çevre Hareketi, Yeşil Irmak Çevre Platformu, Alliano Girişim Grubu, GOLA Kültür Sanat Derneği, Su Hakkı Kampanyası, DİSK, Çelebibağı Belediyesi, Viranşehir Ax u Av Ekolojik Evler Kolektifi, Hakkari Yüksekova Komünleri, Viranşehir Mevsimlik İşçiler, Dağpınar Belediyesi, Diyarbakır Barosu, Tabipler Odası, Ceylanpınar Tevgera Ziman û Perwerdehiya Kurdî, Kadın Akademisi Derneği, Urfa Mevsimlik Tarım İşçileri Korunması ve Geliştirilmesi Derneği, Kızıltepe Çevre Gönüllüleri Derneği, Cizre Kültür Koruma Girişim, Batman Belediyesi, Kayapınar Belediyesi, Hakkari Belediyesi, Dersim Belediyesi kurum yönetici ve temsilcileri.

Mevzuat

Kentli Hakları: Hepimizin Haklarına Doğru

Herkesin sahip olduğu haklar var, biliyoruz. Bu "herkes" nitelmesine, "doğuştan, vazgeçilmez, devredilmez" nitelmeleri de eşlik eder genellikle. Bu haklara "insan hakları" deniyor. Aslında, ulusalüstü insan hakları belgelerinde "herkes", "hiç kimse" gibi ifadelerle rastlandığı gibi, hak sahiplerinin vurgulandığı ifadeler de var. Söz gelimi, hakların sahibi olarak "çocuklar", "kadınlar" "engelliler", "azınlıklar", "çalışanlar" ulusalüstü insan hakları belgelerinde vurgulanır. Genelde insan hakları hukukunda kabul edildiği gibi, bir hakkın insan hakları olarak nitelenebilmesi için, o hakkın konusunun olması başka bir ifade ile o hak ile korunan değer olması, hakkın sahibinin, başka bir ifade ile öznesinin olması, hakkın muhatabının olması ve hakkın ihlali halinde yaptırımın söz konusu olması gereklidir. Hukuksal açıdan konu böyle analiz edilebilir.

Durumun, ilk olarak, medeni ve siyasi haklarda, ikinci olarak ekonomik, sosyal ve kültürel haklarda bu özellikleri taşımak biçiminde olduğu görülüyor. Bir üçüncü hak kategorisi daha var: Dayanışma hakları! Bu haklara örnek olarak, çevre, insanlığın ortak varlığından yararlanma, barış haklarını sayabiliriz. Kentli hakları en çok da bu kategoriye dahil edilebilir.

16 Kasım 2010 tarihli Cumhuriyet gazetesinde, "Dünya nüfusunun yarısı şehirlerde" başlıklı, Anadolu Ajansı kaynaklı bir haber vardı. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Raporu'ndan derlenen bilgilerden yola çıkarak bir haber hazırlanmıştı. Dünya nüfusu habere göre, 6.9 milyarı ve 3 milyar 454.3 milyon kişi kentlerde yaşıyordu. Dünya nüfusunun yarısı yani. Hong Kong ve Singapur gibi devletlerde "herkes" şehirlerde yaşıyor. Porto Rico'da kentleşme oranı yüzde 99, Kuveyt'te yüzde 98, Belçika'da yüzde 97, Katar'da yüzde 96, Malta'da yüzde 95, İzlanda ve Venezuela'da yüzde 93, İsrail ve Uruguay'da ise yüzde 92 şeklindedir.

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu 2010 yılı itibarıyla Türkiye nüfusunu 75.7 milyon olarak saptıyor ve kentleşme oranının yüzde 70 olduğunu belirtiyor. Bu durumda şehirlerde yaşayan nüfus 52.9 milyon oluyor.

Şöyle bir gözlemde bulunmak olanaklıdır sanıyorum. Dünya genelinde insanlar, özellikle sanayi devriminden bu yana kentlere göç ediyor ve kentleşme süreci hızla ilerliyor. Demek oluyor ki, sanayileşme, ticaretin gelişmesi, ulaşım imkânlarının artması, haberleşme teknolojisinin gelişmesi ve yaygın kullanıma geçilmesi kentleşme sürecinin hızlanmasında etkili. İş bulma, sağlık ve eğitim hizmetlerinden yararlanma imkânları da kentleri çekim merkezleri haline getiriyor. Nüfus artan bir biçimde bu merkezlere akıyor. Üretim biçimi sanayileşmeyle birlikte değişiyor ve ilişkiler ve yaşam tarzları da bu değişimden etkileniyor.

Kentli hakları yukarıda belirtilen insan haklarının a) Konu, b) Özne, c) Muhatap, d) Yaptırım gibi özellikleri bünyesinde taşıyan ve kentlilere diğer insan haklarına ek olarak tanınan

haklardır. Bu haklarla ilgili olarak Avrupa Konseyi 1992 tarihinde bir belge kabul ve ilan etmiştir: Avrupa Kentsel Şartı! Kentsel şart, 20 maddelik deklarasyon ve 13 maddelik şart ilkelerinden ibarettir.

Deklarasyonun 20 maddelik başlıkları,

1. Güvenlik, 2. Kirletilmemiş, sağlıklı bir çevre, 3. İstihdam, 4. Konut, 5. Dolaşım, 6. Sağlık, 7. Spor ve dinlenme, 8. Kültür, 9. Kültürlerarası kaynaşma, 10. Kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre, 11. İşlevlerin uyumu, 12. Katılım, 13. Ekonomik kalkınma, 14. Sürdürülebilir kalkınma, 15. Mal ve hizmetler, 16. Doğal zenginlikler ve kaynaklar, 17. Kişisel bütünlük, 18. Belediyelerarası işbirliği, 19. Finansal yapı ve mekanizmalar, 20. Eşitlik şeklindedir.

Avrupa Kentsel Şartı ilkelerinin ana başlıkları ise,

1. Ulaşım ve dolaşım,
2. Kentlerde çevre ve doğa
3. Kentlerin fiziki yapıları,
4. Tarihi kentsel yapı mirası,
5. Konut,
6. Kent güvenliğinin sağlanması ve suçların önlenmesi,
7. Kentlerdeki özür ve sosyo ekonomik bakımdan engelliler,
8. Kentsel alanlarda spor ve boş zamanları değerlendirme,
9. Yerleşimlerde kültür,
10. Yerleşimlerde kültürlerarası kaynaşma,
11. Kentlerde sağlık,
12. Halk katılımı, kent yönetimi ve kent planlaması,
13. Kentlerde ekonomik kalkınma şeklindedir.

Türkiye'nin anayasal ve yasal çerçevesi, kentli haklarının

yaşam bulmasında ciddi sorun teşkil eden ilk engeldir. Çünkü kentli hakları gelişmiş bir demokrasiyi şart koşar.

Türkiye ise hâlâ demokrasi asal sorununu çözebilmiş değildir. Aralık 1999 Helsinki zirvesinden sonra, Avrupa Birliği sürecinde Anayasanın (2001, 2004, 2010 değişiklikleriyle) 70 maddesi değişmiş, 10 uyum paketinde toplam 76 yasada yüzlerce maddede değişiklikler yapılmış ve 63 yeni yasa çıkarılmış olsa da demokrasi sorunu çözülebilmemiş değildir.

Türkiye yeni demokratik anayasaya ihtiyaç duymaktadır. Kentsel şart ilkelerinin yerine getirilmesinde Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şart ilkelerine uygun yapılanmaya ve yerel yönetimler reformuna ihtiyaç var. Özerklik Şartı'na konmuş olan çekincelerin

kaldırılması gerekiyor. Beklentilerin karşılanacağına dair iyimser olmak için pek çok neden var. Çünkü 12 Eylül 2010 anayasa referandumu sürecinde görüldüğü gibi, Türkiye toplumu hak ve özgürlükler konusunda artan bir bilinçle taleplerini yükseltmektedir. Siyasal aktörlerin de bu taleplere geçmiş yıllara göre daha duyarlı olduğu söylenebilir.

Bu sayıdaki Mevzuat bölümü İnsan Hakları Derneği Eski Başkanı Avukat Hüsnü Öndül'ün katkısıyla hazırlandı.

Sivil Aktivistler

Erdoğan Yıldız (Gülsuyu Gülenusu Yaşam ve Dayanışma Merkezi-GÜLDAM)

1980'lerden bu yana İstanbul Maltepe'de Gülsuyu Mahallesi'nde oturan Erdoğan Yıldız "kentsel-rantsal dönüşüm" sürecinin de başlangıcı olan 2004 yılından 2008 yılına kadar Gülenusu Gülsuyu Mahalleleri Güzelleştirme Derneği'nde yöneticilik yaptı. Gülsuyu Gülenusu mahalleleri kentsel dönüşüm sürecine karşı 6000'i geçen itiraz dilekçeleri, 32 plan iptal davaları ve 10 binlerce imza toplayarak İstanbul'da sürece karşı mücadele veren en derli toplu mahallelerden birisi olmuştur. Erdoğan Yıldız, bu süreçte üniversite (MSÜ, İTÜ vd.) ve kent mücadelesi çevreleriyle (Dayanışmacı Atölye, İMECE-Toplumun Şehircilik Hareketi vb.) ortak çalışmalar yürüttü.

Yıldız, gene aynı dönemlerde İstanbul'da dönüşüm süreciyle mücadele eden 22'ye yakın mahalleyle ilişkiye geçerek İstanbul Mahalle Dernekleri Platformu'nda çalıştı. Son iki yıldır mahallede "Kültürel Aracılar" projesi kapsamında çalışmalar yürüttü, merkez dışındaki mahallelerde kültürel çalışmalar bağlamında çeşitli çalışmalarda yer aldı. Aynı dönemde İstanbul'daki kent hareketleri ve mahalle dernekleriyle birlikte Kent Hareketleri Forumu'nda yer alıyor.

Son aylarda ise "Gülsuyu Gülenusu Yaşam ve Dayanışma Merkezi" adı altında yeni bir derneğin oluşumunda çalışıyor.

Yıldız'ın temel ilgi alanı ve çalışmaları iki başlıkta toplanıyor: Mahalle dernekleri örgütlenmesinde potansiyeller ve zaafılar ve kent hakkı kavramı üzerinden parçalı mücadele yürüten guruplar, platformlar, mahalle dernekleri ile ortak bir mücadele hattının örülmesi.

Kent hakkı mücadelesini nasıl tanımlıyorsunuz?

Kent hakkı yerel mücadele alanı olan mahallelerdeki barınma hakkı mücadelesinden 3. köprüye karşı verilen mücadeleye kadar, buradan da uluslararası ölçekte tartışılan Marka Kent, Yarışan Kentler, Kültür Başkenti gibi kentleri satılabilir bir yatırım aracı olarak gören, pazarlamacı, sermayeyi çekme anlayışlarına kadar bir dizi politik işleyişe karşı bir tutumu, tavrı içermek zorundadır. Ezilenler tarafından kent hakkı kavramı; kentte ötekileştirilen, dilsizleştirilen, yok sayılanları da mücadelesinde içselleştirebilmeli. Bu bağlamda göçmenlerin yaşadıkları sorunlardan, hayvan haklarına; Romanların verdikleri mücadeleden, LGBTT mücadelesine kadar hepsini kent hakkı mücadelesi içine alabilecek genişlikte olmalı. Diğer taraftan kent hakkı mücadelesi başka bir potansiyeli de içinde barındırıyor ki, günümüzde parçalı ve dağınık bir görünümü olan kent mücadelesinde ne yazık ki ortak bir mücadele hattı oluşturabilmiş değiliz. Birçok dinamik grup, çevre, inisiyatif, platform kendi buldukları alandan sürece müdahale etmeye çalışıyor, haliyle gücüyle sınırlı bir başarı yakalayabiliyor. Oysa kent hakkı kavramı üzerinden üniversite çevrelerinden, meslek odalarına, mahalle derneklerinden, kent mücadelesi yürüten çevrelere kadar bir birliktelik sağlanabilir.

Kent hakkı Türkiye için yeni bir kavram değil mi?

"Kent hakkı" sloganı yeni. Üniversiteleri ve meslek odalarını saymazsak, 2000'li yılların ortalarında tartışmaya başladığımız, hâlâ siyasi partilerimizin (sosyalist partileri kastediyorum) bile henüz gündemlerine almadıkları bir kavram. Aynı zamanda literatürdeki anlamıyla kent hareketlerinin de kendi içinde tartışarak güncelleştirdiği, mücadele perspektifleriyle yeniden yeniden üretmek zorunda oldukları bir anlayış olması gerektiğini düşünüyorum. Ben kent hakkı söyleminin teorik olarak (haddim olmadan) Lefebvre, Castells ya da Harvey' in yükledikleri anlamdan çok, bugün politik

ihtiyaçlarımıza ne kadar cevap verebileceğimizi yerel bir tanıma daha yakın durmayı tercih ediyorum.

Neden faaliyet alanı olarak kentsel mücadeleyi seçtiniz?

1980'lerden bu yana Gülsuyu Mahallesi'nde oturuyorum. Babamın, abilerimin yaptığı gecekondunun 2000 yılına kadar inşaatı hiç bitmedi. Bizim gecekondumuz yirmi yılda iki katlı bir bina oldu. 2004 yılında mahallemiz "Kentsel Yenileme" alanı ilan edildi. Bizim mücadelemiz de bu tarihte başladı. Yolculuk sürüyor...

İçinde bulunduğunuz kent hakkı örgütlerinin temel talepleri neler?

Önce belirtmeliyim ki İstanbul kent hakkı mücadelesinde çok bereketli bir kent. Mahalle dernekleri, meslek odaları, Dayanışmacı Atölye, İMECE, Konut Hakkı Koordinasyonu, Sosyal Haklar Derneği, Sulukule Platformu

ve adını saymadığım bir çok örgütlenme bir çok alanda mücadele vermeye çalışıyor. Her çevrenin kendine özgü çalışma prensipleri, tarzları ve talepleri var; en temel "barınma hakkı"ndan "herkesin sağlıklı konutlarda yaşamaya hakkı vardır" a kadar, "ucuz kiralık konut" hakkından okulların özelleştirilmesine karşı mücadeleye, 3. köprüye karşı mücadeleden, HES'lere, suyun ticarileşmesine karşı birçok temel talebi sıralayabiliriz.

Bir aktivist olarak bu alanda çalışma yapmanın zorlukları neler oldu bugüne kadar?

Mücadele verdiğimiz alan sonuçta 'mülkiyet' meselesine dayanıyor. Biz barınma hakkı

mücadelesini eğitim, sağlık, ulaşım gibi bir hak alma mücadelesi olarak görüyoruz, ama komşularımızın çoğu bunu atlayıp pekala (kendince haklı olarak) evini müteahhide verip bir tür rant elde etmeye uğraşabiliyor. Ya da Başbüyük Mahallesi örneğinde olduğu gibi sınırlı olanaklarla direnebildiği kadar direnebiliyor ama, bir saatten sonra çözülme yaşanabiliyor ve bunun psikolojik etkileri çok yıpratıcı olabiliyor. Kent ölçeğinde süreç biraz daha karmaşıklaşıyor. Farklı mücadele stratejileri olan hareketlerle ortak bir mücadele hattı örnek çok zor. Refleks olarak ayrıştığımız anlayışlarımızı tartışmak, öne çıkarmak; birleşebileceğimiz alanları konuşmaktan daha çekici olabiliyor. Sonuçta kent hakkı mücadelesi çok ciddi bir muhalefet potansiyeli taşıyor. Ama bunun karşılığının yerellerdeki mağdurların söz ve karar sahibi olacağı örgütlenmelerde saklı olduğunu belirtmek koşuluyla...

Gülsuyu Gülenusu Yaşam ve Dayanışma Merkezi-GÜLDAM

Adres: Gülsuyu Mah. Fevzi Çakmak Cad. No: 37/7 Maltepe/İstanbul

Tel: 0532 764 51 70 (YK Başkanı Kalender Maden)

E-posta: gulsuyudayanismamerkezi@gmail.com

STGMD

Yönetim Kurulu

Yönetim Kurulu Başkanı: Levent Korkut

Başkan Yardımcısı: Hülya Denizalp

Genel Sekreter: Ozan Çakmak

Sayman: Atilla Uras

Üyeler: Gürkan Banger, Fahri Huvaj, Şeyhmus Diken

Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Derneği adına sahibi: Levent Korkut

Sorumlu Yazışları Müdürü: Gamze Göker

Grafik Tasarım: Güllü Höyük

Karikatürler: Sarkis Paçacı

ISSN 1306-5297

Sivil Toplum Geliştirme Merkezi

708. Sok. 14/9, 06550

Yıldız Çankaya, Ankara

Tel: (312) 442 42 62 (pbx)

Faks: (312) 442 57 55

e-posta: bilgi@stgm.org.tr

web: www.stgm.org.tr

STGM İstanbul İletişim Ofisi

Meşrutiyet Cad. Kiblelize Sok. No: 3/1

Şişhane Beyoğlu, İstanbul

Tel: (212) 292 00 60 Faks: (212) 292 00 64

e-posta: istanbul@stgm.org.tr

web: http://istanbul.stgm.org.tr

STGM Adana Yerel Destek Merkezi

Kurtuluş Mah. Ziyapaşa Bul. Kızılay Kan Merkezi

Sok. (64010 Sok.) Dr. Muzaffer Ersalan Apt.

No: 14 K: 1 D: 1 Seyhan, Adana

Tel: (322) 453 04 50 - 51 Faks: (322) 453 04 02

e-posta: adana@stgm.org.tr

web: http://adana.stgm.org.tr

STGM Denizli Yerel Destek Merkezi

Saltak Mah. 1521 Sok.

No: 16 D: 1, 20100 Denizli

Tel: (258) 241 60 11 Faks: (258) 241 50 11

e-posta: denizli@stgm.org.tr

web: http://denizli.stgm.org.tr

STGM Diyarbakır Yerel Destek Merkezi

Fabrika Cad. Sümerpark Kampüsü

Kent Gönüllüleri Binası Kat: 1 Diyarbakır

Tel: (412) 226 60 77 Faks: (412) 226 30 65

e-posta: diyarbakir@stgm.org.tr

web: http://diyarbakir.stgm.org.tr

STGM Eskişehir Yerel Destek Merkezi

Deliklitaş Mah. Gürman Sok.

No: 16, 26090 Eskişehir

Tel: (222) 220 40 36 Faks: (222) 220 40 76

e-posta: eskisehir@stgm.org.tr

web: http://eskisehir.stgm.org.tr